

T.C.
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

ŞİKAYET NO : 2015/3393

KARAR TARİHİ : 04/03/2016

ŞİKAYETÇİ

TAVSİYE KARARI

:

ŞİKAYETÇİ VEKİLİ

: -

ŞİKAYET EDİLEN İDARE

: 1) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Resen)
2)Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel
Müdürlüğü (Resen)

ŞİKAYETİN KONUSU

: Şikâyetçinin evlerinde oluşan hasarın, madencilik faaliyetlerinden kaynaklandığının tespitinin yapılarak mağduriyetinin giderilmesi talebi hakkındadır.

ŞİKAYET BAŞVURU

TARİHİ

: 11.6.2015

I. USÛL

A. Şikâyet Başvuru Süreci

1. Şikâyet başvurusu; posta yoluyla gönderilen, 11/06/2015 tarih ve 7130 sayı ile kayıt altına alınan şikâyet dilekçesiyle yapılmıştır. Şikâyet başvurusunun karara bağlanması için 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 8 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 41 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ve İmza Yetkileri Yönergesinin 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca, şikâyetin incelenmesine ve araştırılmasına geçilmiş olup, 2015/3393 şikâyet sayılı “Tavsiye” önerisiyle Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

B. Ön İnceleme Süreci

2. Şikâyet başvurusunun yapılan ön incelemesi neticesinde; şikâyetçinin ilk olarak 09/04/2015 tarihinde Kurumumuza başvuruda bulunduğu, idari başvuru yolları tüketilmeksizin yapılan şikâyet başvurusu hakkında 2015 tarihinde Gönderme Kararı verildiği ancak ilgili idarelerce talebin reddi üzerine şikâyetçinin 11/6/2015 tarihli dilekçesiyle Kurumumuza ikinci kez başvuruda bulunduğu tespit edilmiştir.

3. Öte yandan, şikâyet konusunun Kurumumuzun görev alanına girdiği, şikâyetçinin menfaat ihlali koşulunu taşıdığı, şikâyetin süresinde yapılmış olduğu ve diğer ön inceleme konularında da bir

eksikliğin bulunmadığı, bu nedenle de şikâyetin incelenmesine ve araştırılmasına engel bir durumun olmadığı tespit edilmiştir.

II.OLAY VE OLGULAR

A. Şikâyetçinin Konu Hakkındaki Açıklamaları ve İddiaları

4. Şikâyetçi başvurusunda özetle; .... Mahallesi ... adresinde bulunan, ... Parsel .. Pafta ve ... Parsel . Paftalarda kayıtlı olan çift daireli ikişer katlı betonarme evlerinin kömür çıkarma faaliyetlerinden dolayı birçok yerinden bölündüğünü, ... Linyitleri İşletme Müdürlüğü'nün (...) kömür çıkarmak için .... Mahallesi yakınına gelmesinin ve şiddetli dinamit kullanmasının belirli yerlerden fayların kırılmasına sebep olduğunu, kırılan faylardan birinin evinin ortasından geçtiği için evinin kullanılamaz ve ağır hasarlı hale geldiğini, kolonların hasar gördüğünü, oluşan çatlakların sayısının her geçen gün arttığını, ... tarihli ve .... sayılı dilekçeyle ....'ye başvurusu sonrası evinin .... yetkililerince takibe alındığını, iki defa .... İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (AFAD) yetkililerince evinin değerlendirildiğini, oluşturulan dosyada çatlakların zamanla büyüdüğünün tespit edildiğini, ... tarihli ve ..... sayılı dilekçesi üzerine .... tarafından görevlendirilmiş olan .... ve .... Üniversiteleri hocalarından oluşan komisyonun evleri için ağır hasarlı raporu düzenlediğini, bu süreçte ....'nin ..... devri sonrası kamulaştırma yapılmaması kararı alındığını belirterek; **evinin kömür çıkarma faaliyetlerinden dolayı ağır hasara uğradığının tespitini ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.**

B. İdarenin Şikâyete İlişkin Açıklamaları

5. Şikâyet başvurusunun çözümüne dayanak teşkil etmek üzere ...'tan 2015 tarihli ve .... sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş olup, ... **Linyitleri İşletmesi Müdürlüğü tarafından gönderilen .... tarihli ve .... sayılı cevabi yazıda özetle;**

5.1. Şikâyetçiye ait taşınmazda meydana gelen mevcut zararın .... Linyitleri İşletme Müdürlüğü veya yüklenici firmaların faaliyetleri neticesinde meydana gelip gelmediğinin AFAD yetkilileri, ... ve .... Üniversiteleri öğretim görevlileri tarafından hazırlanan raporlarda saptanamadığı,

5.2. Olası yüklenici firma faaliyetleri nedeniyle oluşan zararlardan kaynaklı sorumluluğun Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 9.4 maddesi ve yüklenici firma ile imzalanan sözleşmenin mütemmim cüzü olan Teknik Şartnamenin 10.1 maddesi uyarınca yüklenici firmada olduğu,

5.3. .... Genel Müdürlüğü ile yapılan görüşmelerde mahkeme kararı olmadan hasarlı ev sahiplerine herhangi bir ödeme yapılamayacağı ve kamulaştırma işlemlerine başlanılmayacağı yönünde İşletme Müdürlüklerinin talimatlandırıldığı belirtilerek; **şikâyete konu taşınmaza ilişkin zararın karşılanmasının veya bu taşınmazın kamulaştırılmasının uygun görülmediği ifade edilmiştir.**

5.4. Yazıda ayrıca, ... Linyitleri İşletme Müdürlüğünün ve çalışma sahalarının Özelleştirme Yüksek Kurulunun .... tarihli ve .... sayılı kararı uyarınca 2015 tarihinde .... Elektrik Üretim A.Ş. firmasına devredilmiş olması nedeniyle **bahse konu taşınmaz mevkiindeki çalışma sahalarındaki tüm madencilik faaliyetlerinin sona erdirilmiş olduğu açıklamalarına yer verilmiştir.**

C. Olaylar

6. Şikâyet başvurusu ve ekleri ile ilgili idare tarafından Kurumumuza iletilen belgeler doğrultusunda olaylar aşağıda özetlenmiştir:

6.1. .... İli, ... İlçesi, ... Mahallesinde konutlara zarar verdiği belirtilen ve açık işletme metoduyla faaliyetlerini sürdüren kömür ocağı .... İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. , ... San. ve Tic. A.Ş. İş Ortaklığı firması yükleniminde 2011 yılında faaliyete başlamış olup, anılan maden köyün hemen batısında köy yerleşik alanına 150-200 metre mesafede yer almaktadır.

6.2. ....'ye ait kömür sahasının .... Köyü'ne sınır ... panosunda yapılan dekapaj, üretim ve patlatmalar sonucu köy içinde bulunan bazı evlerin zarar gördüğü iddiasıyla, ... Mahallesi . pafta ... parsel no.lu ... m² yüzölçümlü kâgir ev, avlu ve ahşap samanlık ile ... parseldeki ... m² yüzölçümlü kâgir ev ve avlu vasfındaki taşınmazların maliki olan şikâyetçi ve aynı mahallede ikamet eden bazı vatandaşlar tarafından muhtelif tarihlerde ...'ye başvuru yapılmıştır.

6.3. Söz konusu başvurular sonrası ... .. tarihli yazısı ile Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu (TKİ) Genel Müdürlüğü'nden hasarlı evlerle ilgili bir rapor hazırlanması için izin istemiş, TKİ Genel Müdürlüğü de 2013 tarihli yazısıyla bu çalışmaya onay vermiş, yazısında devamla "*halen ikamet etmekte olan ağır hasarlı evlerde olası can ve mal kayıplarına fırsat verilmemesi için rapor sonuçları beklenmeden bu evlerin istimlak edilerek boşaltılması ve sonucunun Genel Müdürlüklerine bildirilmesi*" talimatlandırılmıştır. Bu doğrultuda ... tarafından hasarlı evlerin hasar derecelerinin belirlenmesi için .... Valiliği AFAD ... Müdürlüğüne başvurulmuş ve AFAD Müdürlüğü ekiplerince oluşturulan Komisyonlarca değişik tarihlerde hasarlı evlerin hasar derecelerinin belirlenmesi sağlanmıştır.

6.4. .... AFAD Müdürlüğü tarafından hazırlanan **2013 tarihli Teknik Raporda;** .... Köyünde ve yakın çevresinde herhangi bir heyelana ve heyelan bulgusuna rastlanılmadığı, konutlarda meydana gelen hasarın, konutların yapım hatası ya da eski olması sebebi ile malzeme kullanım ve kalite hatası ile zemindeki oturmalarından meydana geldiği, ancak köy halkının ısrarla belirttiği ve konutlarına zarar verdiği düşüncesinde oldukları **kömür ocağındaki patlatma çalışmalarının da patlama şiddetine bağlı olarak söz konusu hasarların oluşumunu tetikleyen bir etken olabileceği**, ocaktaki patlamaların şikâyete konu konutlara zarar verip vermediği hususunun bünyesinde maden mühendisi bulunan ve patlama izinlerini veren kuruluş ile işin kontrolörlüğünü yapan kuruluşlarca incelenip değerlendirilmesi gerektiği belirtilerek, ...'ya **ait betonarme evin az hasarlı olduğu tespiti yapılmıştır.**

6.5. .... AFAD Müdürlüğü tarafından hazırlanan **2014 tarihli Teknik Raporda;** .köyünde yapılan incelemede heyetin yukarıda özetlenen görüşü tekrar edilmiş ve yapılan değerlendirmede **..ya ait evin az hasarlı olduğu belirtilmiştir.**

6.6. .... **Kontrol Şube Müdürlüğü'nün yüklenici firmaya tebliğ ettiği 2014 tarihli yazıda,** Haziran/2013 tarihinde .... Üniversitesinden konunun uzmanı görevliler tarafından yapılan teknik incelemeler sonucunda, yetersiz yemleme ile patlayan anfonun titreşimleri çoğalttığı, bu titreşimlerin de arkaya doğru kırıkların artmasına neden olduğu, iki firmanın art arda patlama yapmasının gerginliği arttırdığı, **2 saniyede yapılacak patlamanın 5 dakika sürdüğü belirtilerek uyarıda bulunulmuştur.**

6.7. .... Üniversitesi, ... Üniversitesi, ... Üniversitesi ve ... Üniversitesinden öğretim üyelerinin katılımı ile Ekim 2012-Ekim 2013 tarihleri arasında yürütülmüş olan proje araştırma sonuçları ve yerinde yapılan ölçüm ve gözlemler bir arada değerlendirilerek hazırlanan **25-26 Haziran 2014 tarihli**

.... Sektörü Civarında .... Köyünde Bulunan Taşınmazların İşletme Faaliyetlerinden Etkilenme Durumu Hakkında Bilimsel Görüş Ek Raporu'nda özetle; İncelemeye konu taşınmazların (şikayetçinin taşınmazı da dahil) lokasyonları incelendiğinde sahadaki tektonik yapıya bağlı olarak etkin fay ve kırık sistemlerinin köy içerisine doğru olan uzanımları üzerinde konumlanan evlerin tektonik yapı etkisi altında oldukları ve işletme içi zemin hareketleri ile patlatma kaynaklı titreşimlerden diğer taşınmazlara göre daha fazla etkilenmelerinin söz konusu olduğu, hasarlı binalardan; 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10 ve 11 no.lu taşınmazların (4 no.lu ev şikayetçiye aittir.) heyelan riski taşıyan alanların dışında kaldığı, binalardaki (2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10 ve 11) hasarların heyelan probleminden daha ziyade bina yapım tekniği, oturduğu zeminin farklı seviyelerde sıkışma taşıma kapasitesine sahip olması ya da patlatma kaynaklı olduğunun düşünüldüğü, ayrıca, müteahhit firma patlamalarından birinin yerinde incelendiği, köy yönünde titreşimlerden şikâyetçi olan bir evde kayıt altına alındığı, bu tarihte müteahhit firmanın yaptığı patlama paterninden 12 Ekim 2012 tarihinde 4 üniversite ve TKİ arasında imzalanan Ar-Ge Projesi kapsamında patlamalarla ilgili önerilere kesinlikle uyulmadığının gözlemlendiği, bununla birlikte titreşim genliğinin küçük olmasına rağmen, bu genliğin evlerde uzun süre etkili olmasının evlerde zaten mevcut olan çatlakların artmasına sebep olabileceği belirtilerek raporun sonuna eklenen çizelgede: ....'nın evinin kolon-kiriş tuğla örme duvarlarında zemin oturmasına bağlı mevcut ayrılmaların işletme (Patlatma) kaynaklı olduğunun düşünülmediği belirtilmiştir.

6.8. AFAD'ın yazdığı raporlar doğrultusunda TKİ Garp Linyitleri Müessese Müdürlüğü tarafından Kıymet Takdir Komisyonunca hasar tespiti yapılmış olup, söz konusu evler için hazırlanan hesap cetveli incelendiğinde ....'ya ait iki adet konutun 2014 tarihli keşif özetinde, bedelinin 102.316,20 TL olarak belirlendiği görülmüştür. Söz konusu hasarlarla ilgili olarak TKİ Garp Linyitleri Müessese Müdürlüğü'nün ... Müdürlüğüne hitaben yazdığı 2014 tarihli yazıda Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 9.4 maddesi ve Teknik Şartnamenin 10.1 maddesinde belirtilen esaslara göre işlem yapılması gerektiği ve hesaplanan bedellerin hak sahiplerine ödenmesi gerektiği talimatlandırılmıştır.

6.9. Şikâyetçi 2014 tarihinde ...'ye tekrar dilekçe vererek hasarlı evinin hasarının arttığını belirtmiş, AFAD tarafından yapılan son inceleme sonucu hazırlanan 2014 tarihli Teknik Raporda; daha önce az hasarlı olarak belirlenen ....'ya ait evdeki hasar ve çatlakların can ve mal güvenliğini tehdit edici duruma geldiği, binanın ağır hasarlı olduğunun gözlemlendiği tespiti yapılmış, kömür ocağındaki patlatma çalışmalarının da patlatma şiddetine bağlı olarak söz konusu hasarların oluşumunu etkilemiş olabileceği, ocaktaki patlatmaların şikayete konu konutlara zarar verip vermediği hususunun bünyesinde maden mühendisi bulunan ve patlatma izinlerini veren kuruluş ile işin kontrolörlüğünü yapan kuruluşlarca incelenip değerlendirilmesi gerektiği kanaatine varıldığı belirtilmiştir.

6.10. TKİ Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan ... Linyitleri İşletmeleri Müdürlüğü, Özelleştirme Yüksek Kurulunun 2014 tarihli ve 2014/... sayılı kararı ile ... Genel Müdürlüğüne devredilmiştir.

6.11. 6.8'de yer verilen talimat doğrultusunda Firma hasarlı evlerle ilgili işlemlere başlamayınca toplam hasar bedeli firmanın 2014 tarihli ve .. no.lu hakedişinden hasarlı ev sahiplerine ödenmek üzere kesilmiştir. Ancak ...'nin EÜAŞ bünyesindeki ... Genel Müdürlüğüne bağlanması sonrası .... Genel Müdürlüğünce, mahkeme kararı olmadan hasar bedellerinin ödenmemesi ve kamulaştırma yapılmaması hususunda karar alınması sonucu, hasar bedeli olarak Firmanın .. no.lu hakedişinden kesilen 243.091,61TL Firmaya .. no.lu hakedişinde iade edilmiştir.

6.12. Şikâyetçi ... 2014 tarihli dilekçesi ile şikâyetini yinelemiş, ... Elektrik Ürt. ve Tic. A.Ş. 2015 tarihli ve . sayılı cevabi yazısında, şikâyetçinin evinde meydana gelen hasarın madencilik çalışmalarından kaynaklandığı yönünde kesin yargıya varılmadığından **kamulaştırma işlemlerinin yapılması veya binada meydana gelen zararın giderilmesinin mümkün olmadığını bildirmiştir.**

6.13. Şikâyetçi; evlerinde oluşan hasarın, kömür çıkarma faaliyetlerinden kaynaklandığının tespitinin yapılarak mağduriyetinin giderilmesi talebiyle 2015 tarihinde Kurumumuza başvurmuş olup, 2015 tarihli Gönderme Kararımız üzerine ... tarafından şikâyetçiye verilen 2015 tarih ve .... sayılı cevabi yazıda; şikâyete konu evle ilgili durumun uzman kuruluşlara incelettirildiği, oluşan hasarın madencilik çalışmalarından ya da evin yapısından kaynaklandığına ilişkin kesin yargıya varılmadığı, bu nedenle ev hakkında kamulaştırma işlemlerinin yapılmasının veya hasarın giderilmesinin bu aşamada uygun görülmediği belirtilmiştir. Söz konusu cevap üzerine şikâyetçi 2015 tarihinde aynı talep ile Kurumumuza yeniden başvuruda bulunmuştur.

6.14. Kurumumuzca şikâyet konusu hakkında inceleme ve araştırma devam ederken .... ve çalışma sahaları, Özelleştirme Yüksek Kurulunun kararı uyarınca 2015 tarihinde .... Elektrik Üretim A.Ş. firmasına devredilmiştir.

D. Kamu Denetçisi Zekeriya ASLAN'ın İnceleme ve Araştırma Bulguları

7. Şikâyet başvurusunun çözümüne dayanak teşkil etmek üzere ...'tan 2015 tarihli ve .... sayılı yazımızla bilgi ve belge talep edilmiş olup, ... Linyitleri İşletmesi Müdürlüğü tarafından gönderilen 2015 tarihli ve .... sayılı cevabi yazı ve ekinde yer alan belgelere "İdarenin Şikâyete İlişkin Açıklamaları" ve "Olaylar" bölümünde yer verilmiştir.

8. Şikâyet konusuna dair ... Valiliğinden 2015 tarihli ve .... sayılı, 2015 tarihli ve .... sayılı yazılarımızla; yerinde yapılacak inceleme ile söz konusu konut hasarının kömür çıkarma faaliyetinden kaynaklanıp kaynaklanmadığının tespiti ve madene ilişkin çalışmaların mevzuat/sözleşme kapsamında yapılıp yapılmadığının belirlenmesine ilişkin bilirkişi görüş ve değerlendirmesi talep edilmiş olup, ... Valiliğince ... 2015 tarihli ve ... sayılı yazı ekinde, ... Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nde görevli mühendisler .., .. ve .. tarafından 2015 tarihli teknik rapor gönderilmiştir. Anılan raporda özetle aşağıda yer verilen hususlara değinilmiştir.

8.1. Raporun "Mahalli Durum" başlıklı kısmında; ... İli, ... İlçesi, ... Köyünde ...'ya ait.. pafta ... parsel no.lu ... m² yüzölçümlü kâgir ev, avlu ve ahşap samanlık ile .. parseldeki .. m² yüzölçümlü kâgir ev ve avlu vasfındaki taşınmazlarda yapılan incelemelerde; binaların yığma ... karma şeklinde yapıldığı, soldaki .. parselde bulunan binanın alt katı samanlık, birinci katı konut, sağdaki ... parseldeki binanın zemin ve birinci katının konut olarak kullanılmakta olduğunun, binada yapılan incelemede zeminde ve duvarlarda derin çatlaklar oluştuğunun, bina içi kirişlerde ise kılcal çatlaklar meydana geldiğinin görüldüğü, açıklamalarına yer verilmiştir.

8.2. Raporun "Değerlendirme" bölümünde; dosyada bulunan bilgi ve belgelerin incelenmesinden; madencilik faaliyetlerinde dinamit patlatmaları ile oluşan sarsıntılar neticesinde bölgenin stabilitesinin bozulması sonucu çevrede bulunan yapılarda hasar meydana gelmesinin, büyük ölçüde seçilen üretim yöntemine, bölgenin jeolojik ve tektonik yapısına, patlatma noktası ile yapılar arasındaki fayların varlığına, hasar gören yapının teknik ve geometrik özellikleri ile yapının oturduğu zemine bağlı olduğunun anlaşıldığı belirtilmiştir.

8.3. Mahallinde yapılan gözlemsel incelemeler sonucunda ise, inceleme alanındaki jeolojik birimlerin en üst seviyelerinde ayrıışmış seviyeler bulunduğu, söz konusu konutta meydana gelen hasarın heyelandan kaynaklanmadığı, bina zemininde meydana gelen farklı seviyelerde sıkışma, taşıma kapasitesi farklılığı, oturma, farklı oturma ya da patlatma kaynaklı olabileceğı, kömür ocağında yapılan patlamaların bu durumu tetiklemiş olabileceğinin mütalaa edildiğı belirtilmiştir.

8.4. Raporun en son bölümünde, ... Üniversitesi, ... Üniversitesi, ... Üniversitesi ve .... Üniversitesinden Öğretim üyelerinin katılımı ile hazırlanan Ekim 2012- Ekim 2013 tarihleri arasında yürütülen çalışmalar sonucu hazırlanan Rapor ile ... İI Afet ve Acil Durum Müdürlüğünde görevli teknik elemanlar tarafından hazırlanan 2013 ve 2014 tarihli Teknik Raporlarda binanın az hasarlı olduğı belirtilmesine rağmen, en son hazırlanan 2014 tarihli Teknik Raporda evdeki hasar ve çatlakların can ve mal güvenliğini tehdit edici duruma geldiğinin gözlendiğı, gerekli önlemlerin bu doğrultuda alınmasının uygun olacağı ve binanın ağır hasarlı olduğunun belirtilmiş olduğuna vurgu yapılarak, **bu durumda binada bulunan çatlakların her geçen gün ilerleyerek daha açıldığı ve tehlikenin büyüyerek devam ettiğı, taşınmazların ağır hasarlı olduğı, çatlakların can ve mal güvenliğini tehdit edici duruma geldiğinin gözlendiğı dikkate alınarak gerekli tedbirlerin alınması gerektiğı kanaatine varıldığı belirtilmiştir.**

III. HUKUKİ DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. İlgili Mevzuat

9. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

9.1. “Cumhuriyetin nitelikleri” başlıklı 2 nci maddesinde, “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.”,

9.2. “Mülkiyet hakkı” başlıklı 35 inci maddesinde, “Herkes, mülkiyet ve miras hakkına sahiptir. Bu haklar kamu yararı amacı ile kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz”,

9.3. “Yargı yolu” başlıklı 125 inci maddesi son fıkrasında, “İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.”,

9.4. “Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi” başlıklı 168 inci maddesinde, “Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir.” hükümleri kural altına alınmıştır.

10. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin Ek Protokol No.1’in “Mülkiyetin korunması” başlıklı 1 inci maddesinde, “Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.” düzenlemesine yer verilmiştir.

11. 3213 sayılı Maden Kanunu

11.1. “Devletin hüküm ve tasarrufu” başlıklı 4 üncü maddesinde, “Madenler Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, içinde buldukları arzın mülkiyetine tabi değildir.”,

11.2. “Maden hakkı” başlıklı 6 ncı maddesinde, “Maden hakları, ... bu hususta yetkisi bulunan kamu iktisadi teşebbüsleri ile müesseseleri, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri ile diğer kamu kurum, kuruluş ve idarelerine verilir.”,

11.3. “Faaliyetlerin Denetimi” başlıklı 11 inci maddesinde, “Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, maden hakları ile ilgili bütün faaliyetlerin yürütülmesinin ve vecibelerin yerine getirilmesinin kontrol ve denetimini yapmak ve yönlendirmek için teknik ve mali konuları yerinde incelemek maksadıyla ihtisaslaşmış diğer Devlet kuruluşlarından da yararlanarak inceleme raporu hazırlar.” düzenlemelerine yer verilmiştir.

12. 27/11/1984 tarihli ve 18588 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü Ana Statüsü’nün “TKİ’nin amaç ve faaliyet konuları” başlıklı 4 üncü maddesinde, “Devletin Genel Enerji ve Yakıt Politikasına uygun olarak linyit, turb, bitümlü şist, asfaltit gibi enerji hammaddelerini değerlendirmek, ülkenin ihtiyaçlarını karşılamak, yurt ekonomisine azami katkıda bulunmak plan ve programlar tanzim etmek, takip etmek, uygulama stratejilerini tesbit etmek ve gerçekleştirilmesini sağlamak amacı ile teşkil olunan TKİ'nin faaliyet konuları ... 1Faaliyetlerle ilgili yukarıdaki **her türlü madenleri işletmek veya işlettirmek** ve bu amaçla aramak ... ” hükmü yer almaktadır.

13. .... İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. .... Mad. San. ve Tic. A.Ş. İş Ortaklığı Firmasının Teknik Şartnamesinin 10.1 maddesinde, “Yüklenici, patlamalarda yerleşim yerlerinin hasar görmemesi için gerekli tüm tedbirleri alacaktır. Tesislerde ve çevrede oluşan tüm hasarlardan yüklenici sorumludur. .... Köyünün patlamalardan etkilenmemesi için titreşim ölçümleri yaparak gerekli tedbirleri alacaktır.” ifadelerine yer verilmiştir.

14. .... İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. .... Mad. San. ve Tic. A.Ş. İş Ortaklığı Firmasının Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 9.4 maddesi, “İşin devamı sırasında işyerinde yapılacak çalışmalar nedeniyle, işçilerle çevre halkının kazaya uğramalarını, zarar görmelerini ve işlerde zarar ve hasar meydana gelmesini önleyici tedbirlerin alınmasından da yüklenici sorumlu olup, alınan bütün tedbirlere rağmen, yüklenicinin yaptığı işlerden dolayı üçüncü kişilerin kendilerine veya mallarına zarar verilmesi ihtimaline karşı mali mesuliyet sigortası yaptırmakla yükümlüdür. Mali mesuliyet sigorta bedeli olarak, bu konuda sigorta şirketlerinin uygulamalarında kullandığı bedeller esas alınır.” şeklinde düzenlenmiştir.

B. Şikâyet Konusuna İlişkin Uygulamalar

15. Danıştay 10. Dairesi’nin 16/12/2003 tarihli ve E.2002/7475, K. 2003/5193 sayılı Kararı

“Davanın, idarece müteahhide yaptırılan yol genişletme ve iyileştirme çalışmaları sırasında meydana gelen patlamalar nedeniyle davacı sigorta şirketinin sigortalısının uğradığı zararın, idarenin hizmet kusuru nedeniyle sigortalıya ödendiği öne sürülerek bu zararın tazmini istemiyle açıldığı, **kamu hizmetinin görülmesi sırasında kişilerin uğradıkları zararların idarece tazmininin Anayasa’nın 125 inci maddesinin gereği ve sosyal bir hukuk devleti olmanın bir sonucu olduğu,** ... 5539 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 2 nci maddesiyle

karayollarının bakım, yapım ve onarım görevinin genel müdürlüğe verildiği, ... **idarenin yapmak zorunda olduğu bir görevi özel ve tüzel kişilere yaptırmasının ve zararın bu hizmetin yürütümü sırasında meydana gelmesinin yürütülen hizmetin kamu hizmeti niteliğini değiştirmeyeceği, idarenin tazmin zorunluluğunu ortadan kaldırmayacağı, ... bu anlamda dava konusu uyuşmazlığın anılan Kanunun davalı idareye yüklediği görevin gereği olarak kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında meydana geldiği, ...** ifade edilmiştir.

16. Yargıtay 18. Hukuk Dairesi'nin 06/06/2007 tarihli ve E. 2007/2889, K. 2007/6023 sayılı Kararı

Taş ocağında dinamit patlatılması nedeniyle davacıya ait taşınmazlar üzerinde bulunan müştemilatlarda oluşan zararın giderilmesi istemiyle açılan davanın ilk derece mahkemesince reddedilmesi üzerine davacı hükmü temyiz etmiş olup, Kararda, "... **Davalı idarenin yol yapımı için malzeme temin ettiği kamusal taş ocağının işletilmesini yol yapımı işi ile birlikte yüklenicisine devrettiği ve dinamitin de yüklenici tarafından patlatıldığının anlaşıldığı, davada yüklenicinin taraf olmayıp, husumetin kamu kurumuna yöneltildiği, davacı davalıyla yüklenici arasındaki sözleşmeye taraf olmadığından sözleşme hükümlerinin davacı yönünden uygulanmasının olanaksız olduğu...**" ifade edilerek davaya bakma görevinin idari yargı mercilerine ait bulunduğu gözetilmeden işin esasına girilerek karar verildiğinden mahkemece verilen hüküm bozulmuştur.

17. Uyuşmazlık Mahkemesi'nin 18/11/1991 tarihli ve E. 1991/42, K. 1991/43 sayılı Kararı

"...(TEK'in) yaptığı bu hizmet bir kamu hizmetidir. Öğretiden ve uygulamada, bu meydana Uyuşmazlık Mahkemesi'nin yerleşmiş kararlarında da **kamu hizmetlerini yürütmekle görevli kılınmış bir kamu kurumunun kendisini görevli kılan kanunlarda gösterilen hizmetlerden birinin yürütülmesi sırasında kişilere verdiği zararın tazmini isteğine ilişkin davada, kamu hizmetinin yöntemine uygun olarak yürütülüp yürütmediğinin, kamu yararına uygun olarak işletilip işletilmediğinin ve hizmet kusuruyla zarara sebep olup olunmadığının saptanmasının idarî yargı yerine ait olduğu kabul edilmektedir...**" şeklinde hüküm kurulmuştur.

C. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden Değerlendirme ve Gerekçe

18. Şikâyetçi 3 no.lu paragrafta yer verilen başvurusunda özetle, ... İli, ... İlçesi, ... Mahallesi . pafta ... parsel no.lu .... m² yüzölçümlü kâgir ev, avlu ve ahşap samanlık ile ... parseldeki ... m² yüzölçümlü kâgir ev ve avlu vasfındaki taşınmazlarında oluşan hasarın, kömür çıkarma faaliyetlerinden kaynaklandığının tespitinin yapılarak mağduriyetinin giderilmesini Kurumumuzdan talep etmektedir.

19. Anayasamızın 168 inci maddesinde yer alan, "*Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Madenlerin aranması ve işletilmesi hakkı, belli bir süre için, gerçek ve tüzel kişilere devredilebilir. Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir.*" hükmüne istinaden çıkartılan 3213 sayılı Maden Kanunu ile madenlerin aranması, işletilmesi, üzerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi ile ilgili esas ve usuller düzenlenmiş, "*maden hakları ile ilgili bütün faaliyetleri yürütme ve vecibeleri yerine getirme, kontrol ve denetimi yapma ve yönlendirme*" görevi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na verilmiştir. **Bu doğrultuda, gerek Anayasamızın 168. maddesi gerekse de 3213 sayılı Madencilik Kanununun 4. maddesi gereğince, madenler devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, madenlerin işlenmesi ve aranması da bir kamu hizmeti niteliği taşımaktadır.**

20. Şikayete konu somut uyuşmazlık, kamu hizmetini yürütmekle görevli kılınmış bir kamu kurumunun kendisini görevli kılan kanun ve ilgili mevzuat ile gösterilen hizmetin yürütülmesi sırasında kişilere verdiği iddia edilen zararın tazmini talebinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda ilk olarak sorumlu idarenin tespiti gerekmektedir.

21. Şikayete konu uyuşmazlığa ilişkin olayların özetlendiği 6 numaralı paragraf ve alt paragraflar incelendiğinde, TKİ Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan ...'ye ait kömür sahasında ... ve .... iş ortaklığı yükleniminde 2011 yılında kömür çıkarma faaliyetlerinin başladığı, ...'nin Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun ...2014 tarihli ve 2014/.. sayılı kararı ile ... Genel Müdürlüğü'ne devredildiği, ardından da "... ve çalışma sahaları"nın Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 2015 tarihli kararı ile de ..... Elektrik Üretim A.Ş. firmasına devredildiği görülmektedir. Dosyasında mevcut T.C. Ankara .... Noterliği'nin ... tarihli ve .... yevmiye no.lu "... Müessese Müdürlüğü ... Müdürlüğü ... A-6 Panosu 49.000.000.000 m3 Dekapaj+ 250.000 m3 Ara Kesme Dekapajı, 2.100.000 Ton Kömür Kazı Yükleme ve Nakliye İşine Ait Sözleşme"nin incelenmesinden idare sıfatı ile TKİ Genel Müdürlüğü'nün sözleşmenin taraflarından biri olduğu tespit edilmiştir.

22. .... Linyitleri İşletmesi Müdürlüğü, olası yüklenici firma faaliyetleri nedeniyle oluşan zararlardan kaynaklı sorumluluğun Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 9.4 maddesi (bkz pr. 14) ve yüklenici firma ile imzalanan sözleşmenin mütemmim cüzü olan Teknik Şartnamenin 10.1. maddesi (bkz. pr. 13) uyarınca yüklenici firmada olduğunu iddia etmekteyse de; idarenin yapmak zorunda olduğu bir görevi özel ve tüzel kişilere yaptırmasının ve zararın bu hizmetin yürütümü sırasında meydana gelmesinin yürütülen hizmetin kamu hizmeti niteliğini değiştirmeyeceği, idarenin tazmin zorunluluğunu ortadan kaldırmayacağı, öte yandan idarenin yüklenici firma ile yapmış olduğu sözleşme uyarınca kamu hizmetinin gördürülmesi sırasında meydana gelen zararda, sözleşme idare ile yüklenici arasında olduğundan sözleşmenin tarafı olmayan zarar gören şahısların yüklenici firmaya zararın tazmini için müracaat zorunluluğunun bulunmadığının kabulü gerekmektedir (bkz. pr. 15-16). Bu doğrultuda, Anayasa'nın 168 inci maddesi ile Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü (TKİ) Ana Statüsü'nün 4 üncü maddesi gereğince, linyit, turb, bitümlü şist, asfaltit gibi madenleri işletmek veya işletmek ve bu amaçla aramak görevi TKİ'ye verilmiş olup, kömür çıkarma faaliyeti nedeniyle gerçekleştirilen patlatmalar, yukarıda bahsedilen mevzuat hükümlerinin ilgili idareye yüklediği görevin gereği olarak kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında meydana geldiğinden ...'nin cevabı yazısında belirttiği zarardan kaynaklı sorumluluğun yüklenici firmada olduğu iddiası dayanaktan yoksun olduğu gibi, Anayasa'nın 125 inci maddesi hükmü ile de çelişmektedir.

23. Şikayete konu zarardan sorumlu idarenin belirlenmesinden sonra, idarenin zarara yol açtığı iddia edilen işlem ve/veya eyleminin hukuka uygunluğunun denetlenmesi noktasında ise öncelikle, idarenin hizmet kusuru olup olmadığının araştırılması, hizmet kusuru yoksa kusursuz sorumluluk ilkelerinin somut uyuşmazlığa uygulanıp uygulanmayacağını belirlenmesi gerekmektedir.

24. Anayasa'nın 125 inci maddesi gereği ve sosyal bir hukuk devleti niteliğinin doğal bir sonucu olarak idare, yürüttüğü kamu hizmetiyle nedensellik bağı kurulabilen zararlardan sorumludur. Bunun sonucunda, idari eylem ve/veya işlemlerden doğan zararlar, idare hukuku kuralları çerçevesinde, hizmet kusuru veya kusursuz sorumluluk ilkeleri gereği tazmin edilmektedir. Hizmet kusuru, idarenin yürüttüğü bir hizmetin kurulmasında, düzenlenmesinde ya da işleyişindeki bozukluk ve aksaklığı ifade etmektedir (bkz. Metin Günay, İdare Hukuku, Ankara, 2013, s.369). Hizmetin kötü işlemesi, hizmetin geç işlemesi ve hizmetin hiç işlememesi hizmet kusurunun üç klasik halini teşkil etmektedir

(bkz. Kemal Gözler, Gürsel Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, Bursa, 2013, s.749). Diğer taraftan kusursuz sorumluluk, sadece zarar görenle meydana gelen zararın niteliği ve niceliği ile illiyet bağı göz önüne alınarak idareye tazmin borcu yüklenebilmesini ifade etmekte olup, idarenin hukuka uygun davranmış olması tazmin sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. İdarenin bazı etkinliklerinin, sahip olduğu araç, gereç ve malzemelerin doğasında risk unsuru vardır. İdare bu etkinlikleri ifa etmek veya bu tür şeylere sahip olmak zorundadır. Bu durum idarenin risk unsurunu taşıyan şeylere sahip olmasını zorunlu kılar. Örneğin patlayıcı maddeler bünyesinde tehlike barındırır. Bu nedenle idarenin kullandığı patlayıcı maddeler nedeniyle bir zarar meydana geldiğinde idare hiçbir kusuru olmasa da bu zarardan sorumlu olur (Köksal, Mustafa (2009). “Risk İlkesinin İdareye Yüklendiği Külfetler ve Güncel Yargı Kararları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:85 ss. 249).

25. Somut uyuşmazlığa konu olayımız incelendiğinde, ... ilçesi, ... Mahallesinde, ... ve .... iş ortaklığı firması yükleniminde açık işletme metoduyla kömür ocağının 2011 yılında faaliyetine başlamasından sonra, madene 150-200 metre mesafede yer alan köy sakinlerinden şikâyetçi ve aynı mahallede ikamet eden bazı vatandaşlar tarafından muhtelif tarihlerde ....’ye maden çıkarma faaliyetlerinden dolayı taşınmazlarının zarar gördüğü gerekçesiyle başvurular yapılmış, söz konusu başvurular sonrası .... Valiliği AFAD ... Müdürlüğü ekiplerince oluşturulan Komisyonlarca 2013, 2014 ve 2014 tarihli teknik raporlar hazırlanmıştır. Son tarihli teknik Rapor incelendiğinde, daha önceki iki raporda az hasarlı olduğu belirtilen ....’ya ait evdeki hasar ve çatlakların can ve mal güvenliğini tehdit edici duruma geldiği ve binanın ağır hasarlı olduğunun gözlemlendiği tespiti yapılmıştır. Tüm bu raporlarda, kömür ocağındaki patlatma çalışmalarının da patlatma şiddetine bağlı olarak söz konusu hasarların oluşumunu etkilemiş olabileceği değerlendirilmekte, ocaktaki patlatmaların şikayete konu konutlara zarar verip vermediği hususunda kesin yargıya varılamadığı görülmüştür.

26. Bununla birlikte, ... Kontrol Şube Müdürlüğü’nün yüklenici firmaya tebliğ ettiği ... 2014 tarihli yazı incelendiğinde, Haziran 2013 tarihinde .... Üniversitesinden konunun uzmanı görevliler tarafından yapılan teknik incelemeler sonucunda, iki firmanın art arda patlama yapmasının gerginliği arttırdığı, 2 saniyede yapılacak patlamanın 5 dakika sürdüğü (bkz pr. 6.6), yine 25-26 Haziran 2014 tarihli Bilimsel Görüş Ek Raporu’nda da müteahhit firma patlamalarından birinin yerinde incelenmesi sonucu müteahhit firmanın yaptığı patlama paterninde 2012 tarihinde 4 üniversite ve TKİ arasında imzalanan Ar-Ge Projesi kapsamında patlamalarla ilgili önerilere kesinlikle uyulmadığının gözlemlendiği (bkz. pr. 6.7.) tespitleri yapılmıştır. Bu çerçevede; yüklenicinin anılan kamu hizmetini yürütme sürecinde, idare tarafından belirlenen standartlara uymadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca Kurumumuz tarafından konusunda ehil, tarafsız uzman kişilere hazırlatılan bilirkişi raporunda da, ... Valiliği AFAD .... Müdürlüğü ekiplerince oluşturulan Komisyonlarca hazırlanan 2013, 2014 ve 2014 tarihli teknik raporlarla tutarlı ve onları destekler şekilde (bkz. 8.4. no.lu prg.), evdeki mevcut hasarın, bina zemininde meydana gelen farklı seviyelerde sıkışma, taşıma kapasitesi farklılığından meydana gelebileceği gibi patlatma kaynaklı olabileceği yönünde değerlendirmede bulunulmuş ve kömür ocağında yapılan patlatmaların bu durumu tetiklemiş olabileceğinin mütalaa edildiği belirtilmiştir.

27. .... Müdürlüğü tarafından, konutta meydana gelen hasarın, yapım hatasından, malzeme kullanımından, eski olmasından kaynaklanabileceği de belirtilmişse de, 3194 sayılı İmar Kanununun “Köylerde yapılacak yapılar ve uyulacak esaslar” başlıklı 27 nci maddesi incelendiğinde, Belediye ve mücavir alanlar dışında köylerin köy yerleşik alanlarında, civarında ve

mezralarda yapılacak konutlar için yapı ruhsatı aranmayacağına hüküm altına alındığı ancak etüt ve projelerinin valilikçe incelenmesi, muhtarlıktan yazılı izin alınması ve bu yapıların yöresel doku ve mimari özelliklere, fen, sanat ve sağlık kurallarına uygun olmasının zorunlu olduğunun kurala bağlandığı görülmektedir. Benzer içerikte bir düzenlemeye Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan ve plânı bulunmayan alanlardaki yapılaşmaların fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla çıkarılan 02.11.1985 tarihli ve 18916 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan **Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği’nin “Yapı Ruhsat İşleri” başlıklı 57 nci maddesinde** de yer verildiği görülmekle, bu maddede yapı projelerinin fen ve sağlık kurallarına uygun olduğuna dair valilik görüşü alınmasından sonra, muhtarlıkça izin verilmesi ve bu izne uygun olarak yapının yapılmasının şart olduğunun kurala bağlandığı görülmektedir. **Dolayısıyla kanun koyucunun köylerde yapılacak konutlarda yapının fen, sanat ve sağlık kurallarına uygun olup olmadığı yönünde idareye bir sorumluluk da yüklediği görüldüğünden, bu iddianın dayanaktan yoksun olduğu, yapının bu kurallara uygun olarak inşa edilmemesinden şikâyetçinin sorumlu tutulamayacağı tespit edilmiştir.**

28. Kaldı ki, madenin 2011 tarihinde faaliyete başladığı tapuda 160 parsel 2 paftada kayıtlı taşınmazın 2001 tarihli, ... parsel .... paftada kayıtlı taşınmazın ise .... tarihli yevmiye kaydıyla şikâyetçi adına tapu kaydı yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda; **maden faaliyetlerine başlanmadan önce yapılmış olan binalarda maden çıkarma faaliyetleri etkisiyle oluşabilecek hasarların öngörülemediği, ayrıca tüm teknik raporlarda belirtildiği üzere maden çıkarma faaliyetleri sırasında dinamit patlatmalarından kaynaklı oluşan yapay sismik hareketlerin evlerde hasar oluşmasını tetikleyebileceği ve .... Köyünde söz konusu maden çıkarma faaliyetinin hiç başlanmamış olması durumunda, dinamit patlatmalarından kaynaklı yapay sismik hareketlerin zaten oluşmayacak olması dolayısıyla evlerde hasara sebebiyet vermeyeceği ve şikâyetçinin zarar görmeyeceği açıktır.**

29. Yukarıdan bu yana anlatılan tüm hususlar, ilgili mevzuat hükümleri, Yüksek mahkeme kararları, idare tarafından hazırlanan teknik raporlar ile 8 no.lu paragrafta yer verilen bilirkişi heyet raporu birlikte ele alınıp değerlendirildiğinde; **yüklenici firma tarafından kömür çıkarma faaliyetlerinden kaynaklanan patlatmaların belirlenen teknik şartlara uygun olarak yapılmadığı, dolayısıyla hizmetin kötü işleyerek hizmet kusurunun gerçekleştiği, bahse konu patlatmalar her ne kadar yüklenici firma tarafından gerçekleştirilse de ilgili mevzuat hükümlerinin idareye yüklediği görevin yerine getirilmesi sırasında meydana gelmiş olduğundan şikâyet edilen idarenin sorumluluğunun olduğu, söz konusu uyuşmazlıkta idarenin herhangi bir kusuru olmasaydı dahi kusursuz sorumluluk ilkesi gereğince yine de sorumluluğunun devam edeceği değerlendirildiğinden, şikâyetçinin evinde meydana gelen zararın tazmin edilmesi talebinin idare tarafından reddedilmesi işleminin hukuka aykırı olduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır.**

D. İnsan Hakları Yönünden Değerlendirme

30. Anayasamızın 35. maddesinde herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu, bu hakkın ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı düzenlenmiştir. BM İnsan Hakları Evrensel Beyanname’sinin mülkiyet hakkını düzenleyen 17. maddesi, "Hiç kimsenin keyfi olarak mülkiyetinden yoksun bırakılmayacağı" hükmünü amirdir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne Ek 1 no.lu Protokolün 1. maddesinde "Her gerçek ve tüzel kişinin, mal ve mülk dokunulmazlığına riayet edilmesini isteme hakkının olduğu, herhangi bir kimsenin ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve Uluslararası

hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabileceği." hüküm altına alınmıştır.

31. AİHS'nin 1 inci maddesi devletlere "kendi yetki alanları içinde bulunan herkes için bu hak ve özgürlükleri güvence altına almak" edimi ile sadece müdahale etmemek (negatif yükümlülük) görevi değil, bundan daha fazla olarak hak ve özgürlüklerin gerçekten ve fiilen kullanılmasını sağlamak üzere gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü de (pozitif yükümlülük) yüklemektedir. (Şimşek, Suat (2012). "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatlarına Göre Mülkiyet Hakkının Korunması Açısından Devletlerin Pozitif Yükümlülükleri" Sayıştay Dergisi, Sayı:84 ss. 3)

32. Mülkiyet hakkında devletin en önemli yükümlülüklerinden birisi mülkün korunması için gerekli tedbirlerin alınması ve zarar görmenin engellenmesidir. Öner Yıldız ve Diğerleri/Türkiye davasında AİHM, Hazine arazisi üzerindeki gecekondular, taşınmaz yakınlarında bulunan çöplüğün gaz sıkışması nedeni ile patlaması sonucu yıkılan başvurucuların, devletin alması gereken önlemleri almamasından dolayı mülkiyet haklarının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

33. Yukarıdan bu yana yapılan açıklamalar somut olayımıza uygulandığında, kamu hizmetinin gereği gibi ifa edilmemesi dolayısıyla kömür çıkarma faaliyeti esnasında yapılan patlatmalar sebebiyle taşınmazı zarar gören şikayetçinin mülkiyet hakkının ihlal edildiği tespit edilmiştir.

Öte yandan somut olayımızda, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 13 üncü maddesindeki etkili başvuru hakkının ve 17 inci maddesindeki hakları kötüye kullanma yasağının ihlal edildiğine dair herhangi bir bulgu ve bilgiye rastlanmadığı gibi, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinde yazılı ve güvence altına alınmış olan diğer haklara da aykırı bir durum tespit edilememiştir.

E. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

34. Günümüzde demokratik, modern ve katılımcı yönetim anlayışında idarelerden sadece hukuka uygun hareket etmeleri değil aynı zamanda iyi yönetim ilkelerine de uygun işlem tesis etmeleri beklenmektedir.

35. 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi Yönetim İlkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde, Kurumun, inceleme ve araştırma yaparken insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması; eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözeteceği düzenlenmiştir. Söz konusu Yönetmelik hükmünde yer alan ilkelerin kaynağını teşkil eden Avrupa Birliği Temel Haklar Şartının 41 inci maddesinde de iyi yönetim hakkından bahsedilmekte olup benzer ilkelere Avrupa parlamentosu tarafından kabul edilen "Avrupa Doğru İdari Davranış Yasası'nda" da yer verilmiştir.

36. Söz konusu ilkeler yönünden yapılan değerlendirme neticesinde; şikâyet başvurusu kapsamında Kurumumuzca istenilen bilgi ve belgelerin idare tarafından süresi içerisinde ve gerekçeli olarak

Kurumumuza gönderildiği anlaşılmalı, idarenin, şikâyetçinin yaptığı başvuruya süresinde cevap verdiği ancak karara karşı başvuru yolları ve süresini göstermediği tespit edildiğinden, **idarenin “bilgi edinme hakkı”, “makul sürede karar verme”, “kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi” ilkelerine uygun hareket ettiği ancak “karara karşı başvuru yolları ve sürelerinin gösterilmesi” ve “haklı beklenti” ilkelerine uymadığı anlaşılmış olup, idarenin bundan böyle bu ilkelere de uyması beklenmektedir.**

IV. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN YASAL MEVZUAT

A. Dava Açma Süresinin Yeniden Başlaması

37. 14/06/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması” başlıklı 21 inci maddesinde, Kamu Denetçiliği Kurumunun inceleme ve araştırmasını, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandıramaması hâlinde durmuş olan dava açma süresinin kaldığı yerden işlemeye başlayacağı belirtilmiştir; Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 38 inci maddesinin dördüncü fıkrasında da Kurumun inceleme ve araştırmasını, şikâyet başvuru tarihinden itibaren, altı ay içinde sonuçlandıramaması halinde durumun gerekçesiyle birlikte şikâyetçiye tebliğ edileceği ve durmuş olan dava açma süresinin tebliğden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlayacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda incelemenin altı ayda bitirilememesi gerekçesi ve dava açma süresinin kaldığı yerden yeniden işlemeye başlayacağı hususu 03/12/2015 tarihli yazı ile şikâyetçiye bildirilmiştir.

B. Yargı Yolu

38. 2709 sayılı 1982 Anayasası'nın “Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinin ikinci fıkrasında; “Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.” hükmü yer almakta olup, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun 20 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, süre uzatımı yazısı da gözetilerek ilgili idarenin eylem ve işlemlerine karşı varsa 60 günlük dava açma süresinden arta kalan sürede ... İdare Mahkemesine yargı yolu açıktır.

V. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçe ve dosya kapsamına göre; **ŞİKÂYETİN KABULÜNE;**

Şikâyetçinin evlerinde oluşan hasarın kömür çıkarma faaliyetlerinden kaynaklandığının tespitiyle, günün ekonomik ve sosyal koşulları da gözetilerek fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere İdarece daha önce tespit edilen 102.316,20 TL tazminatın şikâyetçiye ödenmesi için makul sürede yeni bir işlem tesis etmesi hususunda **ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI'NA ve TÜRKİYE**

**KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE TAVSİYEDE
BULUNULMASINA,**

Yukarıda anılan Kanunun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, idarece bu karar üzerine tesis edilecek işlem ya da tavsiye edilen çözümün uygulanabilir nitelikte görülmediği takdirde gerekçesinin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

**Bu kararın, ŞİKÂYETÇİYE, ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI'NA, ve
TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE tebliğine,**

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisi'nce karar verilmiştir.

M.Nihat ÖMEROĞLU
Kamu Başdenetçisi